

Az a hitelezés, amit svájcifrank-alapúnak mondanak, valójában fedezet nélküli hazardjáték volt. A bankok szerencsejátékot űztek és rajtavesztettek. A rendszer bedőléséért elsődlegesen ők a felelősek – mondta a Demokratának Lentner Csaba közgazdász.

– *A devizahitelek drámája szinte sorstragédia lett. Hogy jutottunk idáig?*

– Tisztázzunk valamit mindjárt az elején! Teljességgel téves és helytelen a szóban forgó problémakör esetében devizahitelről beszélni. Ez ugyanis nem az.

– *Hanem mi?*

– Gigantikus átverés. A svájci jegybank legfrissebb adatai azt igazolják, hogy a külföldi bankok Magyarországon működő leánybankjai az általuk nyújtott hiteleket nem refinanszíroztatták frankkal, nem vettek föl valós bankközi frankhitelt és nem bocsátottak ki frankalapú kötvényeket sem. A Svájci Nemzeti Bank pénzkibocsátása ugyanis nem növekedett olyan mértékben, amilyen mértékben szükséges lett volna ezen csereügyletekhez. Egyszerűen nincs annyi frank a piacon, amennyi a frankalapúnak mondott hitelek fedezete kellene legyen. A világ átlagos éves GDP-je 60 ezer milliárd dollár, ebből a svájci gazdaság 491 milliárdot termel meg, vagyis a világ egészéhez viszonyítva jelentéktelen hányadot. Hogy tudott volna ennyi pénzt kibocsátani a Svájci Nemzeti Bank? A svájci gazdaság teljesítménye nem is lenne elég ehhez. Az a hitelezés, amit svájcifrank-alapúnak mondanak, valójában fedezet nélküli hazardjáték volt.

– *Akkor mire alapozták a bankok ezeket a hiteleket?*

– Nagy valószínűséggel úgynevezett swap-ügyletekre. Ezek olyan bonyolult konstrukciók, melyek során a pénzintézetek egymás között devizabetétet cserélnek, összekapcsolva az azonnali devizavételt és a határidős eladást. Ez a mi problémánk esetében azt jelentené, hogy a magyarországi bank rendelkezik forintforrásokkal, ezért eurót vásárol anyabankjától, mely a forintot svájci frankra cseréli.

Az ilyen ügyleteket azonban bonyolítja, hogy a rendszerbe kvázi fedezetként bevonnak olyan eszközöket – például hitelköveteléseket –, melyek időközben behajthatatlanná válnak. Ekkor viszont az egész konstrukció instabillá válik. Mivel más úton nem volt lehetséges a hitelezés, vélhetően ilyen aggályos swap-műveletek álltak a háttérben. Mégpedig rövid lejáratúak, a finanszírozások futamidejéről ugyanis elég nyíltan beszélnek a bankok képviselői. És ez a tény bizonyítja a rosszhiszeműséget.

– *Merthogy?*

– Merthogy az ügyfelek tíz, tizenöt, húsz évre vették fel a hiteleket, melyek mögött azonban csak rövid lejáratú swapügyletek álltak. Egyszerűbben: a hosszú lejáratú tranzakciókat rövid lejáratú tranzakciókkal fedezték. Azazhogy ezáltal nem fedezték, így a hozzáértők számára elég nyilvánvaló lehetett, hogy nem lehet megúszni a bedőlést. Ezzel a XXI. század első nagy nemzetközi pókerjátszmája ért véget, és vele együtt a kaszinókapitalizmus. Ezért azonban nem a megvezetett hitelfölvevők felelősek, hanem azok, akik a háttér ismeretében hazardíroztak. A bankok szerencsejátékot űztek és rajtavesztettek, kárukat így maguknak köszönhetik. A rendszer bedőléséért elsődlegesen ők felelősek. Ebből pedig az következik, hogy a következményekért is főként nekik kell vállalni a felelősséget.

– *Miként kerülhetett sor e hazardjátékra a Magyar Nemzeti Bank, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, illetve az az idő tájt regnáló kormányok orra előtt?*

– A történelem gyakran ismétli önmagát. 1956 után a Kádár-rendszer az adott körülményekhez képest megteremtette egy bizonyos jólét látszatát, s így hatalmát nem fenyegette veszély. Ugyanez történt 2006 után, amikor a kihelyezett hitelek több mint felét tették ki a devizaalapúnak mondott kölcsönök. 2006 őszén általános és nagyon erőteljes mozgalom bontakozott ki az akkori kormány ellenében, Gyurcsányék hatalma megrendült, miután nemcsak kemény megszorításokra került sor, de a cinikus őszi beszédből az is kiderült, hogy tudatosan hazudták a kampányban későbbi tetteik ellenkezőjét.

Mivel a reáljövedelmek zsugorodtak, valamit sürgősen tenniük kellett, ha nem akartak már akkor megbukni. Egyetlen lehetőségként a lakossági komfortérzet valamilyen módon történő helyreállítása kínálkozott. A bankrendszernek fontos volt, hogy a számukra szinte korlátlan szabadságot biztosító kormány a helyén maradjon, a kormánynak pedig fontos volt a lázongás csillapítása, így aztán a pénzügyi intézetek nyaklód nélkül helyeztek ki devizaalapúnak mondott hiteleket, mivel 2002 után az első Orbán-kormány által megteremtett forintalapú lakáshitel-rendszert felszámolták. A Magyar Nemzeti Bank belesimult a Gyurcsány-időszakba, a PSZÁF tevékenysége pedig hatástalan nyilatkozatokban merült ki.

A felügyeletnek legalább utólag alapos vizsgálatot kellene folytatni annak feltárására, miként történhetett meg ilyen mértékű hitelkihelyezés valóságos frankfedezet nélkül. Meggyőződésem, hogy a szükséges átvilágítások olyan eredményeket hoznának, melyek alapjaiban megváltoztatnák az adósok szorongatott helyzetét, sok esetben akár büntetőjogi következményekkel is járhatnának a bankok vonatkozásában. A rosszhiszeműség ugyanis, nem győzöm hangsúlyozni, okkal vélelmezhető. Az ebből fakadó banki veszteségeket pedig a pénzügyi intézeteknek házon belül kell orvosolniuk, azt semmi szín alatt nem terhelhetik rá az ügyfelekre, akik nem tudták, nem is tudhatták, hogy csapdába csalják őket.

– *Mekkora összeget követelnek a bankok a magyar adósoktól?*

– A Svájci Nemzeti Bank egy 2008-as jelentése szerint 2007 végén 360 milliárd svájci franknak megfelelő összeggel tartoztak az adósok frank alapon a világ egészén. Ebből 34 milliárd a magyarokat terhelte. Frankban nyilvántartva mi adósodtunk el legnagyobb arányban. Jelenleg a magyar háztartások teljes hitelállománya saját pénznemünkkel számolva, 10 600 milliárd forint, ebből 7300 milliárdot tesz ki a devizaalapúnak mondott hitel, s ennek 90 százaléka a svájci frankhoz kötődik. Tehát a lakossági hitelállomány jó kétharmada ilyen hitel.

– *Van rá bármi esély, hogy a csapdába került emberek vissza tudják ezt fizetni?*

– Ha figyelembe vesszük, hogy 2001-től 2008-ig a forint a svájci frankhoz képest mindössze 8 százalékos romlást, az elmúlt 3 évben viszont 40 százalékos zuhanást, akkor azt kell mondjam, hogy ez a jelenlegi követeléseket alapul véve kizárólag a jövedelmek jelentős emelkedésével volna elképzelhető. Jelenleg azonban fiskális szűkítések, megszorítások vannak, sokan elvesztették a munkahelyüket. A válságot súlyosbítja, hogy a bankok rendkívül visszafogták a

hitelezést, így a cégek, a vállalkozások sem jutnak forrásokhoz. Azt mondják, kiszáradtak a hitelcsatornák, csak hogy ez nem igaz.

– *Mégis csak van pénz az országban?*

– Inkább úgy fogalmazok: rengeteg pénz forog. Csak hogy a Magyarországon működő külföldi tulajdonú bankok krízis esetén kimenekítik, hazaviszik a pénzt, ezért ilyen helyzetben nem biztonságos, kiszámítható szereplői a magyar gazdaságnak. E nemzetközi cégek az elmúlt húsz évben ugyan bizonyos szintig dinamizálták hazánk gazdasági fejlődését, de ennek áraként veszedelmesen függő helyzetet teremtettek.

Ezt a torz helyzetet fel kell számolni, máskülönben nem lehet valóban önálló gazdaságpolitikát folytatni. Mozgástérre van szükség. Ma a bankok egyrészt a Magyar Nemzeti Bankban parkoltatják betétjeiket, melyek után magas jegybanki alapkamatot könyvelhetnek el, másrészt a kamatbevételeiket gyakran költségnek számolják el. 2002-től 2010-ig a Magyarországon működő kereskedelmi bankoknak 15 ezer milliárd forintnyi kamatbevétele volt. Hangsúlyozom, ez kamatbevétel, amivel a pénzintézetek szabadon gazdálkodhatnak, bevételeikkel szemben akár költségként is elkönnyvelhetik. 2010-ben e bankok adózás előtti eredménye 35 milliárd forint volt, a kamatbevételek ellenben 2400 milliárdot tettek ki.

Ez azt jelenti, hogy az adózás előtti eredmény az éves kamatbevétel mindössze 1,5 százaléka. A fennmaradó 98,5 százalékot az anyabankokkal való elszámolásokra, székházépítésekre, különböző menedzsmentszámlák befogadására és nem utolsósorban bankárfizetésekre fordították. Ebből mindjárt az is világos, hogy az éves 200 milliárdos bankadóval anyagi erejükhöz képest igen csekély mértékben vállalnak részt a közterhekből. Tehát szó sincs kiszáradt hitelcsatornákról, annál inkább csillagászati összegek kiszívásáról. Ami üzletileg és politikailag is hasznos a bankrendszernek, hiszen azáltal, hogy hitelek híján a magyar vállalkozások nem jutnak forráshoz, közvetve erőteljes nyomást tudnak gyakorolni a kormányra.

– *Ezek szerint az Országgyűlés által az adósok megsegítése érdekében megszavazott egyösszegű, rögzített árfolyamú végtörlesztés sem küldi padlóra a bankokat?*

– Egyáltalán nem. Sőt a lehetőséggel élni tudó családok és cégek adósságterheinek csökkenése segíthet a gazdaság beindításában, a gazdaságnak pedig a bankok is üzleti

szereplői, tehát nem lehet azt mondani, hogy végzetes számukra ezen intézkedés. A rögzített árfolyamú, egyösszegű végtörlesztés legtöbb esetben azt jelenti, hogy az érintett adósok forinthitelt vesznek fel és úgy fizetik meg adósságaikat. Így a devizaalapúnak mondott hiteleket forintosítják, kizárva ezzel az árfolyammozgások kockázatát.

Ez lényeges különbség a frankalapú nyilvántartáshoz képest. A kifizetett tartozások a bankoknál forint-likviditásként jelentkeznek, ami után nehéz lenne megindokolniuk, miért nem hiteleznek a gazdaság más szereplőinek. De ha egy-két osztrák vagy német háttérű bank mégis annyira megsértődik, hogy elhagyja a magyar piacot, akkor sem dől össze a világ. Vannak olyan hazai pénzintézetek, amelyek bőven be tudják tölteni az esetlegesen keletkező űrt: az OTP, a Magyar Fejlesztési Bank, a Gránit Bank, a Széchenyi Bank.

A takarékszövetkezeti rendszerben is óriási lehetőségek vannak. Hosszú távon kifejezetten üdvös lenne a külföldi tulajdonú bankok jelenleg 83 százalékos piaci arányának csökkentése, mert ezzel jelentősen nőne a mindenkori magyar kormány mozgástere és a valóban önálló magyar gazdaságpolitika esélye.

(Forrás: Demokrata /Ágoston Balázs)